



Силабус
навчальної дисципліни
Психологія спілкування
2024-2025 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта
Спеціальність 013 Початкова освіта
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти: перший

Викладач	Черезова Ірина Олександрівна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fppom/structure-fppom/kaf-psihologiya/composition-kaf-psihologiya
Контактний тел.	066-513-44-64
Е-mail викладача:	irina.cherezova69@gmail.com
Графік консультацій	Індивідуальний

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
4/120	20	20	80	Залік

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: спілкування, вербальні засоби спілкування, невербальні засоби спілкування, комунікативна сторона спілкування, інтерактивна сторона спілкування, перцептивна сторона спілкування, бар'єри спілкування, маніпуляції в спілкуванні, культура спілкування.

Мета навчальної дисципліни «Психологія спілкування»: розкрити психологічні механізми та закономірності процесу спілкування, його види та функції; розширити навички ефективної комунікативної взаємодії та культури спілкування.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія спілкування» є:

- формування у здобувачів вищої освіти системи знань з психології спілкування;

- оволодіння основними категоріями та поняттями психології спілкування;
- усвідомлення психологічних особливостей та механізмів спілкування;
- ознайомлення із закономірностями формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу;
- розуміння й аналіз бар'єрів та труднощів у спілкуванні;
- формування культури спілкування.

Компетентності та програмні результати навчання згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми

№		Компетентності
1.	Фахові компетентності	<p>ФК 1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.</p> <p>ФК 2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.</p> <p>ФК 3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.</p> <p>ФК 5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.</p> <p>ФК 6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.</p> <p>ФК 7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.</p>

		<p>ФК 8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.</p> <p>ФК 9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.</p> <p>ФК 10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>ФК 11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.</p> <p>ФК 12. Здатність розуміти предмет і специфіку професійної діяльності практичного психолога в ЗЗСО, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.</p> <p>ФК 13. Здатність проводити психологічне обстеження та моніторинг змісту й умов індивідуального розвитку дитини, організувати й надавати психологічну допомогу (індивідуальну, групову).</p> <p>ФК 14. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність, усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм і принципів професійної етики.</p>
Програмні результати навчання (ПР) (за стандартом)		

ПРН 1. Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПРН 2. Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПРН 3. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПРН 4. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПРН 5. Організувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПРН 6. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПРН 7. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПРН 8. Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПРН 9. Планувати та організувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПРН 10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПРН 12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПРН 13. Організувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проектувати навчальні осередки у класі

спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПРН 14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПРН 15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПРН 16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПРН 17. Знати факти, розуміти закономірності та механізми виникнення, розвитку й прояву психічних явищ та феноменів у контексті вирішення професійних завдань.

ПРН 18. Уміти проводити психологічне обстеження та моніторинг змісту й умов індивідуального розвитку дитини; організовувати та надавати психологічну допомогу особам, які потребують психокорекційного втручання.

ПРН 19. Уміти організовувати та проводити просвітницько-профілактичну роботу з підвищення психологічної культури учасників освітнього процесу в ЗЗСО; попереджувати відхилення в психічному розвитку та поведінці особистості.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. СПІЛКУВАННЯ В СИСТЕМІ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Теоретичні аспекти процесу спілкування.

Поняття про спілкування та його функції. Класифікація видів спілкування. Основні форми спілкування. Засоби спілкування. Вербальна комунікація. Невербальна комунікація. Вікові особливості спілкування.

Тема 2. Спілкування як обмін інформацією.

Специфіка процесу обміну інформацією. Засоби спілкування. Модель мовленнєвої комунікації. Особливості зворотного зв'язку. Слухання та говоріння. Невербальні канали передачі інформації.

Тема 3. Взаємодія в процесі спілкування.

Інтерактивна сторона спілкування. Різновиди міжособистісних контактів. Психологічний вплив на партнерів по спілкуванню.

Тема 4. Спілкування як сприйняття.

Характеристика соціальної перцепції. Функції соціальної перцепції. Механізми соціальної перцепції. Ефекти соціальної перцепції.

Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СПІЛКУВАННЯ

Тема 5. Специфіка, структура та функції ділового спілкування.

Поняття ділового спілкування. Ділова бесіда, переговори. Проведення зборів та нарад. Переговори як різновид ділового спілкування. Етика та культура ділового спілкування.

Тема 6. Конфліктне спілкування.

Сутність та природа конфлікту. Причини конфліктів у спілкуванні. Особливості конфліктів у професійній діяльності педагога. Інструменти аналізу конфліктів. Стратегії та стилі поведінки в конфліктній ситуації. Шляхи запобігання та конструктивне вирішення конфліктів.

Тема 7. Педагогічне спілкування.

Характеристики педагогічного спілкування. Психологічна характеристика впливу вчителя на учнів: прояв уваги, прохання, вимога, оцінка дій учнів, винагорода і покарання, оцінка та її психологічний вплив, гумор. Стилi педагогічного спілкування. Поведінка вчителя в конфліктних ситуаціях.

Тема 8. Міжособистісні відносини та спілкування в родині.

Психологічні аспекти сімейного виховання. Прив'язаність дітей до батьків, типи прив'язаності. Стилi спілкування і взаємодії дітей з батьками. Культура спілкування в родині.

Методи навчання: розповідь, бесіда, дискусія, робота в парах, захист проєктів, рольова гра, робота з кейсами.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час підсумкового контролю знань заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба,

працевлаштування, заява) навчання може відбуватися на платформі Moodle за погодженням із викладачем.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: Вивчення курсу передбачає використання ТЗН (мультимедійний проектор, екран, ноутбук тощо), офіційних каналів зв'язку (Viber, Google, Zoom, Skype, електронна пошта тощо) та освітніх платформ (MOODLE та ін.).

Система оцінювання та вимоги

При вивченні дисципліни оцінюється активність здобувача вищої освіти на практичних заняттях під час обговорення теоретичних питань та якість виконання ним самостійної роботи.

Практичні заняття проводяться в активній формі із застосуванням наукових дискусій, моделювання виробничих ситуацій, вирішення психологічних задач та мають на меті систематичну перевірку розуміння та ступеня засвоєння теоретичного матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань.

Рейтингові бали за виконання різних видів навчальних завдань

1. Відповідь та активність на практичному занятті - до 6 балів.

6 балів - систематичні та глибокі знання програмового матеріалу з теми; послідовне, логічне та повне розкриття змісту питань; вільне володіння термінологією; наведення прикладів; правильні відповіді на додаткові питання; правильне виконання всіх запропонованих практичних завдань; висвітлювання додаткової наукової інформації (виступи, реферати, презентації).

5 балів - систематичні та глибокі знання програмового матеріалу з теми; послідовне, логічне та повне розкриття змісту питань; вільне володіння термінологією; наведення прикладів; правильні відповіді на додаткові питання.

4 бали – знання програмового матеріалу з теми, розкриття змісту питань не в повному обсязі, володіння термінологією, несуттєві помилки при відповідях на додаткові питання, виконання всіх запропонованих практичних завдань з окремими помилками.

3 бали - прогалини у знаннях програмового матеріалу з теми, помилки у розкритті змісту питань, труднощі у розкритті змісту основних понять теми, незначна активність при обговоренні теоретичних питань теми та виконанні практичних завдань.

2 бали – прогалини у знаннях програмового матеріалу з теми, нездатність самостійно розкрити зміст питань та основні поняття теми, помилки при відповідях на питання, незначна активність на практичному занятті.

1 бал – суттєві прогалини у знаннях програмового матеріалу з теми; нездатність самостійно розкрити зміст питань, основні поняття теми, дати відповіді на додаткові питання; відсутня активність на практичному занятті.

2. Виконання самостійної роботи - до 4 балів.

4 бали – сучасне розуміння проблеми, послідовне, логічне та повне виконання завдань самостійної роботи, творчий підхід до їх виконання, аргументовані висновки, використання додаткової наукової інформації.

3 бали – розуміння проблемної теми, послідовне та логічне виконання завдань самостійної роботи, аргументовані висновки.

2 бали - виконання завдань самостійної роботи не в повному обсязі, з окремими суттєвими помилками, наявність окремих висновків.

1 бал – виконання завдань самостійної роботи не в повному обсязі, з суттєвими помилками, відсутність висновків.

Примітка. У разі отримання здобувачами неформальної (тренінги, майстер-класи, семінари, вебінари та ін.) та інформальної освіти (відеолекції, медіа-консультації, читання спеціалізованої літератури та ін.), її результати зараховуються згідно з темами, передбаченими програмою, при наявності відповідного документа (сертифіката).

Система оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	(з можливістю повторного складання) F
	(з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел

Основна

1. Засекіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.

2. Зливков В. Л., Лукомська С. О. Психологія спілкування педагога: інтегративний підхід [навчальний посібник; 2 видання: розширене та доповнене]. Київ, Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2018. 353 с.

3. Кравчук Н. П. Психологія конфлікту: навч. посіб. Умань: Візаві, 2019. 191 с.

4. Курова А. В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса : Фенікс, 2020. 79 с.

5. Моргай Л. А. Соціально-психологічні аспекти спілкування в професійній діяльності: навч. посіб. Умань: Візаві, 2021. 179 с.

6. Практикум з психології спілкування. Конспекти лекцій : навч. посібник для студентів педагогічних ВНЗ. Київ : Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2011. 67 с

7. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.

8. Філоненко М. М. Психологія спілкування : підруч. для вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 240 с.

9. Яцина О. Ф. Психологія спілкування : методична розробка практичних занять. Ужгород, 2011. 64 с.

Допоміжна

1. Етика ділового спілкування: курс лекцій/ Т. Чмут, Г. Чайка, М. Лукашевич, І. Осечинська. 2-ге вид. Київ : МАУП, 2003. 208с.

2. Етика ділового спілкування: навчальний посібник для вузів / за ред. Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 344с.

3. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування : навчальний посібник. Харків : НфаУ, 2011. 132 с.

4. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр навч. літератури, 2005. 623 с.

5. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Кондор, 2008. 356 с.

6. Хміль Ф. І. Ділове спілкування : навчальний посібник для вузів. Київ : Академвидав, 2004. 280 с.

7. Цюрупа М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 170 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://library.bdrpu.org.ua/> Бібліотека БДПУ

2. <http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека імені В. І. Вернадського

3. <http://nplu.org/> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого

4. <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe>

C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB

Електронна бібліотека

“УКРАЇНКА”

5. <https://zounb.zp.ua/> Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека

6. <https://kdket.lcloud.in.ua/ebook/224> Навчальна хмара. Електронні підручники.